

ตอบเขาอย่างไรดี ไม่เสียทีเป็นชาวพุทธ

พุทธทาสภิกขุ

ธรรมบรรยายจาก

ศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดชลประทานรังสฤษฎ์

อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ๑๑๑๒๐ โทร.๕๘๓-๕๖๕๓, ๕๘๔-๓๐๗๔

☉ ท่านทั้งหลายที่เรียกตนเอง
ว่า“ชาวพุทธ”

เวลาที่ใครเขามาถามว่า

พระพุทธเจ้าท่านสอนอะไร

สอนอย่างไร

มีวิธีการที่จะปฏิบัติ

ในทางพระพุทธศาสนาอย่างไร

ถ้าตอบไม่ได้

ก็คงจะเสียทีที่เราได้เกิดมา

เป็นชาวพุทธ

ท่านอาจารย์พุทธทาส

ได้ชี้แนะคำตอบไว้

ท่านค้นคว้ามาจาก

พระไตรปิฎก

☉ เมื่อถูกถามว่า

พระพุทธเจ้าท่านสอนอะไร

ท่านบอกว่า

เราก็อาศัยพระพุทธภาษิต

ของพระพุทธองค์เองตอบว่า

“ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย

ในกาลก่อนแต่นี้ก็ดี

เดี๋ยวนี้ก็ดี

เราสอนแต่เรื่องทุกข์

และเรื่องความดับแห่งทุกข์”

ถ้าจะตอบให้สั้นกว่านั้น

ก็ตอบว่า

สอนเรื่อง

ความดับแห่งทุกข์

☉ ถ้าเขาถามต่อไปว่า
พระพุทธรูปท่านสอนว่าอย่างไร
อันนี้ตอบได้หลายแนว
แนวแรกที่สุดก็อาจจะตอบว่า
ท่านสอนให้เดินสายกลาง
คือ อย่าให้ตึง อย่าให้หย่อน
อย่าให้ซ้ายจัด ขวาจัด
ถ้าเรียกเป็นภาษาบาลีก็ว่า
เว้นจากนิชฌามปฏิบัติ
และอาคาหปฏิบัติ

นิชฌามปฏิบัติ ก็คือการกระทำ
หรือปฏิบัติที่แผดเผาตัวเอง
ได้แก่ พวกอัตตกิลมถานุโยค
ทำตนให้ลำบากเดือดร้อน

อาคาพหปฏิบัติ

ก็คือการปฏิบัติที่ตามใจตัวเอง
ในเรื่องความสุขทางเนื้อหนัง
เป็นพวกกามสุขัลลิกานุโยค

ส่วน สายกลาง นั้น
ก็คืออย่าทำตนให้ลำบาก
และก็อย่าตามใจตัวเอง
ในความสุขทางเนื้อหนัง

เดินสายกลาง

นั้นเป็นหลักที่เหมาะสม
ทุกอย่างทุกประการ
ที่จะเป็นอยู่
แล้วก็จะเป็นการดับทุกข์ได้

แนวถัดมาก็ตอบว่า
พระพุทธองค์ทรงสอน
ให้ช่วยตัวเอง

ไม่หวังพึ่งเทวดา ไชยชะตา
หรือแม้แต่พระเป็นเจ้า

มีพระบาลีว่า

“อตุตา หิ อตุตโน นาโถ -
ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน”
อย่างนี้เป็นต้น

พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า
“อภุชาคาโร ตถาคตา -
ตถาคตเป็นแต่เพียง
ผู้ชี้ทางเท่านั้น”

“ตุณฺเหหิ กิจฺจํ อาคปฺปํ –
การกระทำเป็นสิ่งที่ท่านทั้งหลาย
จะต้องทำเอง
เพื่อให้ความทุกข์สิ้นไป”
เพราะฉะนั้นพุทธศาสนา
จึงสอนให้ช่วยตัวเอง

แนวต่อไปก็คือ สอนว่า
สิ่งทั้งหลายมีเหตุมีปัจจัย
เป็นไปตามเหตุปัจจัย
มีกฎในตัวของมันเอง
อย่างที่พระสารีบุตร
เมื่อก่อนจะบวช
ก็ได้ถามพระภิกษุรูปหนึ่ง
ได้รับคำตอบว่า

พระพุทธเจ้าท่านสอนว่า
“สิ่งใดเกิดมาแต่เหตุ
ก็ต้องรู้เหตุของสิ่งนั้น
และรู้ความดับของสิ่งนั้น”

นี่เป็นหลักธรรมะ
ที่อยู่ในรูปของวิทยาศาสตร์
มันสبكกับหลักวิทยาศาสตร์
ไม่ได้เอาบุคคล
ไม่ได้เอาอะไรเป็นประมาณ
นอกจากเหตุผล
เพราะฉะนั้นพระพุทธศาสนา
เป็นศาสนาที่มีเหตุผล
สอนว่า
ทุกสิ่งเป็นไปตามเหตุตามปัจจัย

แนวต่อไปสำหรับการปฏิบัติ
ท่านสอนให้เว้นจากความชั่ว
ให้ทำความดี

แล้วทำจิตให้บริสุทธิ์

๓ อย่างนี้รวมกัน เรียกว่า

โอวาทปาฏิโมกข์ เป็นประมวล

หัวข้อแห่งโอวาททั้งหมด

เว้นชั่ว-ทำดี-ทำจิตให้บริสุทธิ์

และแนวสุดท้าย

เป็นคำสอนที่สำคัญมาก

เป็นการเตือนสติอย่างสำคัญ

ทรงสอนว่าสิ่งปรุงแต่งทั้งหลาย

สิ่งทั้งปวงในโลกนี้ไหลเรื่อย

ไม่มีหยุด คือไม่เที่ยง

ขอให้ทุกคน

สมบูรณด้วยความไม่ประมาท

นี่ถ้าหากว่าเราถามว่า

พระพุทธองค์ทรงสอนอย่างไร

ก็ตอบว่า

สอนให้เดินสายกลาง

สอนให้ช่วยตัวเอง

สอนให้รู้จักกฎแห่งเหตุผล

มีเหตุและปัจจัยปรุงแต่ง

แล้วก็สอนให้ละชั่ว ทำดี

รักษาจิตให้บริสุทธิ์

สอนเตือนสติว่า

สิ่งทั้งปวงไม่เที่ยง

จึงสมบูรณด้วยความไม่ประมาท

☉ ถ้าเขาถามต่อไปว่า
สรุปเป็นใจความสั้นที่สุดแล้ว
พระพุทธศาสนาสอนว่าอย่างไร
อันนี้ก็ตอบด้วยพระพุทธภาษิต
ของพระพุทธเจ้าเองว่า
สิ่งทั้งปวงอันใครๆ
ไม่พึงเข้าไปยึดมั่นถือมั่น
มีพุทธภาษิตว่า
“สพฺเพ ธมฺมา นาลํ อภินิเวสย”

เราที่เป็นทุกข์
ก็เพราะไปยึดมั่นในสิ่งนั้นสิ่งนี้
ก็เรียกว่าเป็นคนที่ไม่มีความเฉลียว
มีแต่ความโง่ เข้าไปยึดมั่นในสิ่งใด
ก็เป็นทุกข์เมื่อนั้น

ถ้าปฏิบัติ

เพื่อความไม่ยึดมั่นถือมั่นแล้ว

ก็เกิดมรรคผลขึ้นมา

แล้วก็เป็นนิพพานในที่สุด

☉ ถ้าเขาถามต่อไปว่า
ตัวความไม่ยึดมั่นถือมั่นนี้
จะให้ปฏิบัติอย่างไร

พระพุทธเจ้าท่านก็ตรัส

หลักการปฏิบัติเอาไว้

อย่างสรุปหมดและครบถ้วนว่า

-เมื่อเห็นรูปด้วยตา

ก็สักว่าดู

-เมื่อได้ฟังเสียงทางหู

ก็สักว่าได้ยิน

-เมื่อได้กลิ่นทางจมูก

ก็รู้สึกว่าได้ดม

-เมื่อได้ลิ้มรสทางลิ้น

ก็รู้สึกว่าได้ชิม

-เมื่อสัมผัสทางผิวหนังผิวกาย

ก็รู้สึกว่าได้กระทบ

และเมื่ออารมณ์

เช่นเรื่องเศร้า เป็นต้น

ได้เกิดขึ้นในจิต

ก็ให้รู้สึกว่ารู้สึก

นี้หมายความว่า

ไม่ให้ปรุงแต่งเป็นตัวตนขึ้นมา

เมื่อทำได้อย่างนี้ตัวตนจักไม่มี

ตัวตนไม่มีนั่นแหละ

คือที่สิ้นสุดของความทุกข์

☸ ถ้าเขาถามต่อไปว่า
แล้วพระพุทธเจ้าพระองค์จริง
ยังทรงอยู่หรือเปล่า
จะไปพบพระพุทธเจ้าได้ที่ไหน
พระองค์ก็ตรัสว่า
“ผู้ใดเห็นธรรม
ผู้นั้นเห็นเรา ตถาคต
ผู้ใดไม่เห็นธรรม ผู้นั้นไม่เห็นเรา
แม้จะจับชายฉกรรจ์ของเราอยู่
ก็ไม่ชื่อว่าได้เห็นเรา”
ซึ่งแปลว่า พระองค์นั้น
ไม่ได้อยู่ที่เปลือกที่ร่างกาย
แต่อยู่ที่คุณธรรม
ที่มีอยู่ในจิตใจของพระองค์
ที่เรียกว่า พระธรรม นั่นเอง

เราไหว้พระพุทธรูป
ก็มองให้ทะลุพระพุทธรูป
เข้าไปถึงองค์พระพุทธรเจ้า
ที่เป็นร่างกาย
ที่พระพุทธรูปนั้นแทนอยู่
แล้วเรามองให้ทะลุร่างกาย
ของพระพุทธรเจ้า
เข้าไปถึงจิตใจ
มองทะลุจิตใจ
เข้าไปถึงคุณธรรมข้างใน
ก็จะพบความสะอาด สว่าง สงบ
ไม่ยึดมั่นถือมั่น
เป็นความว่างอย่างยิ่ง
นี้เรียกว่า
พบพระพุทธรเจ้า

☉ ทีนี้ ถ้าเขาถามว่า

พุทธศาสนาได้ให้อะไรแก่คนเรา
ก็ตอบได้เลยว่า

๑. พุทธศาสนาให้ก้าวเท้าที่ถูก
ต้องก้าวแรกแก่เด็ก ๆ

๒. พุทธศาสนาให้วิธีการบังคับ
ตัวเองที่จำเป็นอย่างยิ่งแก่คน
หนุ่มสาว

๓. พุทธศาสนาให้เคล็ดแห่ง
ความสำเร็จและความไม่มีทุกข์
ในการแสวงหาโลกียสุข แก่พ่อ
บ้านแม่เรือน

๔. พุทธศาสนาให้โลกุตตรสุข
หลังจากผ่านโลกียสุขมาแล้วแก่
คนเฒ่าคนแก่